

*Ze was decennia zo'n beetje elke dag op tv, maar houdt 'niet zo' van aandacht. Voor een documentaire ging ex-Journaallezer Noraly Beyer op zoek naar het slavernijverleden van haar familie.*

Tekst **EEFJE OOMEN** Foto's **JACQUELINE DE HAAS**

# 'KIJK, IK BEN ER NOG'

**D**aar stond ze dan. Op Mariusrust, een grote begraafplaats in Paramaribo. Ruim een jaar geleden, in de Surinaamse warmte.

De camera zoomde op haar in, want de grafscène vormde zo'n beetje de apotheose van de documentaire over het slavernijverleden van haar voorouders, *Amsterdam, sporen van suiker*.

Voor het eerst zag ze de gedenkplaat van Adriana Oostvriesland, de laatste in slavernij geboren vrouw in haar familie, en moeder van haar eigen opa.

En natuurlijk volgde die ene vraag die onder journalisten bekendstaat als de voetbalvraag.

'En-hoe-voelt-u-zich-nu?'

Noraly Beyer (70): „Ik had zoiets van: rot nou toch even op.”

## **Dat zei u vast niet.**

„Ik zei het niet, maar dacht het wel. Ik houd niet van dat emotionele gedoe op tv.”

Hoewel ze van tevoren van dat 'emotionele gedoe' wist, werkte ze vol overtuiging aan de documentaire mee. Want het is voor de goede zaak, en die goede zaak is voor Noraly Beyer: meer kennis van de geschiedenis van de slavernij, want met meer kennis, meer begrip voor de pijn van Surinamers, en met meer begrip – heel kort gesteld – minder racisme.

Ze zet zich na haar carrière bij de NOS al een tijdje in voor de goede zaak. Zo is ze sinds 2008 voorzitter van de stichting Julius Leeft, die theater over Nederland



en de voormalige koloniën maakt. En werpt ze zich op als pleitbezorger van de digitalisering van de slavenregisters, zodat nazaten eenvoudiger naar familie op zoek kunnen. Alles met enige schroom, want zo senang voelt ze zich niet als 'boegbeeld van de Surinaamse gemeenschap'. „Mensen vinden het misschien gek voor een voormalig presentator van het Journaal, maar ik houd niet zo van aandacht.”

**Uw vrienden typeren u als bedachtzaam, bescheiden en gereserveerd.**

Ze neemt een slok groene thee en denkt – niet eens om grappig te zijn – even na. „Dat klopt wel, ja.”

**Uw goede vriend en ex-politicus John Leerdam vindt het jammer. Er zit meer in u dan u laat zien.**

„Ik snap dat John dat zo ziet. Hij is heel erg open. Maar ik heb tijd nodig om iets van mezelf te tonen. Meer dan een ander.”

**U bent volgens hem een boek waard „In iedereen zit wel een boek, toch?”**

**Waarom bent u zo op uw hoede? Komt dat door dingen die u in het verleden heeft meegemaakt?**

„Het is karakter, maar het verleden heeft me ook gevormd, natuurlijk.”

Noraly Beyer was lang een van de belangrijkste gezichten van het NOS Journaal. Ze zat met kreukloos gezicht en dito kapsel tussen 1985 en 2008 volledig pretentieloos het best bekeken programma van de Nederlandse tv voor. Zó pretentieloos dat ze haar 23-jarige carrière met de enkele zin 'wel, dat was het' afsloot.

Ze was geen *anchor*, en zeker geen tv-ster, meer het type 'neutrale nieuwslezer'. Heel bewust, zegt ze. „Mijn taak was niets meer en niets minder dan mensen vertellen wat er in de wereld om hen heen gebeurde.”

Ze heeft niets tegen de openhartiger types van nu – een Annechien Steen-



huizen of Dionne Stax – maar interviews en fotoshoots in glossy's: niks voor haar. „Ik houd er nog steeds niet van heel persoonlijke dingen te vertellen en had het echt vre-se-lijk gevonden als ik vroeger in de bladen had gestaan met mijn scheiding of zo.”

Desondanks wist iedereen wie ze was. Het was altijd 'psst, zij van het Journaal', als ze ergens kwam. „Ik heb ermee leren omgaan, maar weet nog goed dat ik aan het begin van mijn loopbaan over de Albert Cuypmarkt liep met een vriendin die zich afvroeg waarom iedereen zo keek. 'Noraly, zit er soms iets op mijn jas?'”

Toen Beyer met haar baan stopte, reageerden sommigen in de Bijlmer,

haar eigen wijk, ontsteld. „'Wat nu' zeiden ze. Ze bedoelden: 'Wie zit er nu namens ons bij de NOS?'”

**Had u zelf ook het gevoel dat u een soort pionier was?**

„Ik was natuurlijk niet de eerste Surinaamse presentator. Dat was Eugénie Herlaar, die al in 1965 bij de NOS begon. In haar tijd vond niemand haar kleur bijzonder. Het was vooral speciaal dat ze als eerste vróúw het nieuws presenteerde.

„Toen ik kwam, waren er al veel meer Surinamers, Antillianen, Marokkanen en Turken in Nederland, en was er al discussie over het onvoldoende vertegenwoordigd zijn van zwarte mensen in het bestuur, de politiek en op tv. Toen de NOS mij vroeg, was er al de roep om een 'zwarte Fred Emmer'. Er was dus vanaf het begin aandacht voor mijn kleur. In positieve zin, en soms ook in negatieve.”

**Wat was er negatief?**

„Ik kreeg weleens nare brieven. 'Rot op naar je eigen land.' 'Je bent een aap.' Ik heb me er nooit iets van aangetrokken. Ik laat simpelweg niet toe dat anderen

‘Ik laat niet toe dat anderen mij minderwaardig vinden’

# ‘Ik schrok me rot dat het hier een en al jij en jou was’

**ratie zich maar in haar lot schikt: te beleefd, te gevoelig voor gezag.**

„Toch heeft iemand als Gerda Havertong zich al lang geleden tegen Zwarte Piet uitgesproken. Maar het klopt: onze generatie is geen protestgeneratie. Ik ben zelf ook niet iemand voor de barricades. En dat heeft zeker met opvoeding te maken. Ik leerde als kind respect te hebben voor autoriteiten, ik zei altijd u, en schrok me rot toen het in Nederland een en al jij en jou was.”

Het is eigenlijk toeval dat Noraly Beyer een BN'er is. Ze had, na een jeugd op Curaçao en opleidingen in Nederland, gekozen voor een bestaan met man en kinderen in Suriname, waar ze de journalistiek inrolde en bij staatsomroep STVS ging werken.

Misschien was ze daar wel haar hele carrière nieuwslezeres gebleven als de decembermoorden onder leiding van Bouterse (toen voorzitter van de Nationale Militaire Raad, nu president) van 1982 niet hadden plaatsgevonden.

Zo'n tien dagen na die gebeurtenis, die Suriname nog steeds splitst, vertrok ze met haar dochter van 7 naar Amsterdam. Haar zoon van 13 ging daar al naar de middelbare school. Haar man kwam niet mee. Ze waren op dat moment al niet meer bij elkaar: hij werkte als planoloog op Jamaica. „Onze relatie was in de loop van de jaren vooral vriendschappelijk geworden. Verder wil ik daar niet te veel over zeggen.”

**John Leerdam vertelde dat u alleen met uw kind op uw arm hier naartoe vluchtte.**

„Ik zou het woord vluchten niet gebruiken. Vluchten is meer van toepassing op Syrische asielzoekers. Ik kreeg de mogelijkheid het tweede vliegtuig te pakken dat in die chaotische situatie werd vrijgegeven en dat nam ik. Ik moest even weg, wilde nadenken. En toen kreeg ik hier direct een baan bij de We- >>>



mij minderwaardig vinden. Ik weet: het werkt niet voor iedereen, maar het is mijn persoonlijke verweer tegen racisme.”

**U kreeg ook kritiek op uw Surinaamse accent.**

„Die kritiek sloeg helemaal nergens op, ik heb helemaal geen accent. Maar witte mensen gaan er per definitie vanuit dat een zwart persoon een accent heeft. Daar is onderzoek naar gedaan.”

**Hoe kijkt u naar de strijd van iemand als Sylvana Simons? Zij daagt mensen die haar discrimineren voor de rechter.**

„Prima, maar het is niet mijn manier. Ik vergelijk mezelf niet met haar.”

**Waarom niet?**

„Zij zoekt de confrontatie en ik vraag me af wat je met confrontatie bereikt. Als zij zegt dat de mensen die Zwarte Piet in stand houden racistisch zijn, begrijp ik goed dat die mensen op de kast zitten. Ik heb zelf niks tegen Zwarte Piet, ik ben er mee opgegroeid – hoewel ik een pro-

duct ben van zwarte ouders. Ben ik dan racistisch?

„Ik geloof dat racisme pas verdwijnt als mensen nader tot elkaar komen, zoals iemand als Adelheid Roosen probeert te bereiken, met de ‘wijksafari’s’ waar zij mensen van binnen en buiten de Bijlmer bij elkaar brengt.”

**Journalist-presentator Simone Weimans, kind van Surinaamse ouders, maakt zich ondertussen wel druk dat de NOS nog steeds wit is.**

„Het blijkt een taai proces om meer zwarte mensen in de journalistiek te krijgen.”

**De jongeren die nu strijden tegen racisme beklagen zich dat uw gene-**

■ **Geboren**

20 juli 1946, in Willemstad, Curaçao. Ze heeft Surinaamse ouders.

■ **Opleiding**

Gaat op haar 12de naar een katholieke kostschool in Roermond. Volgt daarna een opleiding tot onderwijzer in Den Haag.

■ **Loopbaan**

In 1970 verhuist ze met haar toenmalige man naar Suriname. Werkt vanaf 1973 als nieuwslezer voor de Surinaamse Televisie Stichting, STVS. Na de decembermoorden van 1982 vertrekt ze naar Nederland. Daar werkt ze eerst voor de Wereldomroep, later voor het NOS Journaal (vanaf 1985 tot 2008). Gaat na de journalistiek het theater in: ze is onder andere te zien in de *Vagina Monologen*, vertolkt een rol in *Medea* van het Noord Nederlands Toneel en doet research voor die theatergroep. Ze is nu onder andere voorzitter van Julius Leeft, een gezelschap dat theater maakt over de relatie tussen Nederland en de voormalige koloniën.

■ **Privé**

Noraly Beyer is gescheiden, heeft een zoon, een dochter, en een kleinzoon en kleindochter.

# ‘Nee, bang om ook vermoord te worden, ben ik nooit geweest’

reldomroep aangeboden en pakte die kans.”

Ze moest van zichzelf weg omdat de dood ‘nogal dichtbij’ kwam. Onder de vijftien vermoorde mannen waren advocaten, wetenschappers, journalisten, allemaal mensen die ze persoonlijk kende. Tot de moorden had ze het als journalist nog redelijk uit weten te zingen onder het militaire bewind.

## U kreeg bij de staatsomroep wel te maken met censuur.

„De meesten denken dat in een dictatuur alles direct op zijn kop staat, maar de veranderingen gaan juist sluipenderwijs. Toen na de coup in 1980 soldaten bij ons gebouw rondmarcheerden, moest ik erom lachen. ‘Gut, die jonkies met een geweer, die denken dat ze heel wat zijn.’ Maar er komt een moment dat je je naïviteit laat varen. Voor mij was dat de dag dat ik samen met collega’s ontboden werd op het militaire hoofdkantoor. Bij een man die met zijn voeten op tafel zat en zijn uzi op het blad liet ronddraaien. Het ging om iets futiels. We hadden na een rechtszaak tegen een van de voormalige machthebbers gezegd dat die man 90 dagen cel kreeg, in plaats van drie maanden. Dat mochten we van die militair nóóit meer doen: 90 dagen klonk veel minder dan drie maanden. Dat tekende de sfeer van angst, intimidatie.”

Omdat ze als journalist een keer met een vertegenwoordiger van de Verenigde Naties had afgesproken, werden over haar op een gegeven moment de roddels verspreid dat ze met de CIA heulde. „Waar zo’n gerucht vandaan komt, *who knows*. Maar ik voelde wel dat ik van de ene op de andere dag tot vijand verklaard kon worden. Maar nee,

bang om ook vermoord te worden, dat ben ik nooit geweest. Het was op een of andere manier wel duidelijk dat het regime eenmalig een mokerslag uit wilde delen.”

Eenmaal aan het werk bij de Wereldomroep in Nederland kon ze niet meer terug. „De militairen beschouwden die omroep als een verzetszender, en ik werd dus persona non grata. Ik ben pas met de komst van een burgerregering in 1987 teruggegaan naar Suriname.”

Ze reist er inmiddels geregeld naartoe. „Toen ik wegging was het een prille, onzekere dictatuur, zeer gespitt op tegenwerking. Nu is Suriname een volwassen dictatuur waar mensen als Bouterse zich boven alle wetten verheven weten. Ze bekommeren zich niet meer om het volk. Ze hebben lak aan alles.”

## Dat overhaaste vertrek, dat moet traumatisch zijn geweest.

„Ik was al snel na aankomst heel druk met mijn werk. Maar nu weet ik wel: het heeft zijn sporen achtergelaten. Ik ben daar mijn argeloosheid voorgoed kwijtgeraakt. Als ik iemand vertrouw, geef ik mijn vertrouwen gul, maar het duurt lang vóór ik iemand vertrouw.”

## Geldt dat ook voor uw relaties? U heeft toch nooit een nieuwe partner gehad?

„Er zijn wel mannen geweest, maar ik ben daar niet mee gaan samenwonen. Ik kan heel goed alleen zijn. Ik vind dat fijn.”

## U was in Nederland opeens een alleenstaande moeder die vol aan de bak moest.

„Ik heb dat nooit als iets bijzonders gezien. Er werkten in mijn begintijd bij de omroep al bewust ongehuwde moeders en in mijn familie waren vrouwen ook altijd aan het werk. Mijn moeder bijvoorbeeld, die toch zes kinderen had.

Het was wel altijd gedoe om met dat onregelmatige werk oppassen te vinden.”

## U voelde zich nooit schuldig dat u uw kinderen weinig zag?

„Nooit. Maar mijn kinderen pesten me er nog weleens mee. ‘Mam, je was er nooit’. Ik lach er maar om.”

Ze staat nog altijd achter haar vertrek bij de NOS. „Ik heb het Journaal nooit gemist.” En ze hoeven haar in Hilversum ook niet meer te bellen. „Echt niet. Ik doe genoeg leuke dingen.”

Dat ze toch aan de tv-documentaire *Amsterdam, sporen van suiker* meewerkte, komt omdat ze ook razend nieuwsgierig naar het slavernijverleden van haar familie was. „Als ik thuis al naar die periode vroeg, dan zeiden mijn ouders: ‘Ach, kind, dat waren zulke nare tijden, daar moesten we het maar niet meer over hebben’.”

Ze weet door de film nu dat haar voorouders Jeannette, Sophieetje, Princes en Adriana huisslavinnen in Paramaribo waren. Dat ze allen bezit waren van dezelfde slaveneigenaar, de Joodse Egbert van Emden, die als 19-jarige zijn geluk in Suriname ging beproeven. En dat hun achternaam Oostvriesland uit Duitsland komt, de streek van Van Emdens familie.

Een antwoord op die voetbalvraag op de begraafplaats heeft ze inmiddels ook. „Nu ik de geschiedenis beter ken, voel ik meer rust. Mijn voorouders hadden het, gezien tijd en omstandigheden, waarschijnlijk niet eens zo slecht. Niet om iets goed te praten, want de slavernij was een gitzwarte episode in de Nederlandse geschiedenis, waar veel en veel meer aandacht voor moet zijn. Maar voor mij persoonlijk geldt: ik wil niet blijven hangen in wrok. Ik wil denken: kijk, ik ben er nog, en wat zóú Jeannette trots zijn als ze mij kon zien.” ■

**Amsterdam, sporen van suiker, zaterdag, 20.20 uur, NPO2**

# ‘Nu ik de geschiedenis ken, voel ik meer rust’



**'MIJN VOOROUDEERS  
HADDEN HET, GEZIEN TIJD  
EN OMSTANDIGHEDEN,  
WAARSCHIJNLIJK NIET  
EENS ZO SLECHT'**